

กระบวนทัศน์ของเราไม่เท่ากัน: แนวคิดเรื่องกระบวนทัศน์ ของ Thomas Kuhn และการปรับใช้ในทางรัฐประศาสนศาสตร์ NOT ON THE SAME PARADIGM: KUHN'S CONCEPT OF PARADIGM AND HOW TO APPLY IN PUBLIC ADMINISTRATION

นิศาชล พรหมรินทร์*

Nisachon Prommarin*

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Faculty of Political Science, Chulalongkorn University

*Corresponding Author E-mail: ilovechon261@gmail.com

Received February 23, 2026; Revised April 22, 2026; Accepted May 3, 2026

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อฉายภาพให้เห็นประสบการณ์การใช้คำและแนวคิดเรื่องกระบวนทัศน์ในทางรัฐประศาสนศาสตร์นับตั้งแต่เริ่มต้นมีการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ตามแบบอเมริกันเป็นต้นมา จุดยืนของบทความนี้ต้องการนำเสนอให้เห็นว่าแม้ต้นรากของแนวคิดเรื่องกระบวนทัศน์ที่ถูกใช้ในทางรัฐประศาสนศาสตร์จะมาจากแนวคิดเรื่องกระบวนทัศน์ของ Kuhn แต่การใช้คำและการประกอบเป็นกรอบโครงทางความคิดเพื่อนำไปใช้ในการศึกษาพัฒนาการขององค์ความรู้ในสาขานี้กลับมีความต่างออกไปไม่เพียงเท่านั้น การดำรงอยู่ของกระบวนทัศน์และรูปแบบการเปลี่ยนกระบวนทัศน์ทางรัฐประศาสนศาสตร์ยังมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากงานต้นฉบับของ Kuhn เนื่องมาจากธรรมชาติของสาขาวิชาและธรรมชาติของสังคมศาสตร์ การนำแนวคิดเรื่องกระบวนทัศน์มาใช้ในสาขารัฐประศาสนศาสตร์ไม่เพียงยืนยันความเป็นสหสาขาวิชา (interdisciplinary) ของรัฐประศาสนศาสตร์แต่ความต่างจากงานของ Kuhn สะท้อนว่ารัฐประศาสนศาสตร์ คือ รัฐประศาสนศาสตร์ที่มีใช้และมิได้คล้ายศาสตร์ใด ในตอนท้ายของบทความผู้เขียนได้สรุปข้อเสนอแนะในการนำแนวคิดของ Kuhn หรือแนวคิดใดก็ตามมาปรับใช้ในการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์เพื่อประโยชน์สูงสุดในการแสวงหาความรู้ทางรัฐประศาสนศาสตร์ต่อไป

คำสำคัญ: กระบวนทัศน์, กระบวนทัศน์ทางรัฐประศาสนศาสตร์, การเปลี่ยนกระบวนทัศน์, กระบวนทัศน์แบบผสม, รัฐประศาสนศาสตร์

Abstract

This article aims to elucidate the experience of using the term and concept of paradigm in public administration since the beginning of the study of public administration in the United States. This article argues that while the origin of the concept of paradigm in public administration is derived from Kuhn's notion of paradigm, the use of the term and its framing as a conceptual framework for studying the evolution of knowledge in the field are different. Besides, the existence of paradigms and patterns of paradigm shifts in public administration possesses characteristics that diverge from Kuhn's original work. The application of the concept of paradigm in public administration not only affirms its interdisciplinary essence but

also indicates that public administration is a unique discipline. In the conclusion of the article, the author encapsulates suggestions for implementing Kuhn's concept or any other concept to study in the field.

Keywords: Paradigm, Paradigm of Public Administration, Paradigm Shifts, Hybrid Paradigm, Public Administration

บทนำ

หากกล่าวถึงคำในแวดวงวิชาการที่ถูกใช้อย่างกว้างขวางและก่อให้เกิดกระแสตอบรับมากพอกับกระแสวิพากษ์ หนึ่งในนั้น คงเป็นคำว่า “กระบวนทัศน์/พาราไดม์/พาราโดม/พาราไดม์” (Paradigm) ซึ่งในบทความนี้จะใช้คำว่า “กระบวนทัศน์” อย่างไรก็ดี แม้คำดังกล่าวจะเป็นที่รู้จักและถูกใช้อย่างยาวนานจากยุคกรีกโบราณปัจจุบัน ทั้งยังมีการให้ความหมายที่แตกต่างกันในแต่ละยุคสมัย แต่งานชิ้นสำคัญที่ทำให้คำดังกล่าวแพร่กระจายไปในวงกว้างอย่างที่ไม่เคยเป็นมาก่อน คือ หนังสือเรื่อง The Structure of Scientific Revolutions เรียกโดยสั้นว่า The Structure เขียนโดยนักฟิสิกส์ที่แนะนำตัวเองว่าเป็นนักประวัติศาสตร์วิทยาศาสตร์ (Hacking, 2012) อย่าง Thomas S. Kuhn ตีพิมพ์ครั้งแรกในปี ค.ศ. 1962 ภาพรวมของการนำแนวคิดเรื่องกระบวนทัศน์ของ Kuhn ไปใช้ในสาขาต่าง ๆ อาจสรุปได้ด้วยประโยคเดียวของ Marcum (2005) ที่ว่า ไม่มีสาขาใดไม่ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดของ Kuhn (1962) แม้กระทั่งในสาขาที่ไม่ใกล้เคียงกับวิทยาศาสตร์อย่างสิ้นเชิงอย่างสาขาเทววิทยาก็ตาม

ในบรรดาสาขาวิชาทางสังคมศาสตร์ กล่าวได้ว่า รัฐประศาสนศาสตร์เป็นสาขาที่คุ้นชินกับคำและแนวคิดเรื่องกระบวนทัศน์เป็นอย่างยิ่ง หลักฐานหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงความเคยคุ้นดังกล่าว ถูกแสดงผ่านถ้อยอักษรในบทเฉพาะกาลที่อยู่ส่วนต้นของหนังสือเรื่อง 3 พาราไดม์ทางรัฐประศาสนศาสตร์ แนวคิด ทฤษฎี และการนำไปปฏิบัติจริงของปรกรณ์ ศิริประกอบ (2565) ซึ่งเขาเขียนบทนี้ขึ้นมาเป็นการเฉพาะเพื่อให้บรรดาธิบายถึงคำและแนวคิดเรื่องกระบวนทัศน์ในการพิมพ์ครั้งที่ 2 ของหนังสือ ด้วยเหตุผลที่ว่าในการพิมพ์ครั้งแรกเขา “เข้าใจ (เอาเอง) ว่าเป็นเรื่องที่นักรัฐประศาสนศาสตร์ทุกคนรู้จักพาราไดม์แล้วเป็นอย่างดี” จึงมิได้ให้รายละเอียดที่ควรจะมีในส่วนนี้

ความเข้าใจไปเองของปรกรณ์ไม่ใช่สิ่งเกินจริงนักหากมองย้อนกลับไปยังงานเขียนสัญญาติดอเมริกันขึ้นสำคัญชิ้นหนึ่งที่ถือได้ว่าเป็นขึ้น “ต้องอ่าน” สำหรับนักรัฐประศาสนศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักรัฐประศาสนศาสตร์อเมริกันและนักรัฐประศาสนศาสตร์ไทยซึ่งได้รับอิทธิพลจากองค์ความรู้ของรัฐประศาสนศาสตร์อเมริกันตั้งแต่ครั้งเริ่มวางรากฐานทางการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทย (นิสาชล พรหมรินทร์, 2555; ทินพันธุ์ นาคะตะ, 2558) งานเขียนชิ้นดังกล่าว คือ บทความเรื่อง Paradigms of Public Administration ของ Nicholas Henry เผยแพร่ในปี ค.ศ. 1975

สาระสำคัญของงานชิ้นนี้เป็นการไล่เรียงให้เห็นถึงวิวัฒนาการขององค์ความรู้ทางรัฐประศาสนศาสตร์อเมริกัน โดยจำแนกช่วงเวลาแห่งการเกิดขึ้นและถดถอยขององค์ความรู้ในช่วงต่าง ๆ ออกเป็น 5 กระบวนทัศน์ ซึ่งได้ขยายเพิ่มเป็น 6 กระบวนทัศน์ในเวลาต่อมา แม้ Henry จะออกตัวว่ากระบวนทัศน์ที่ใช้ในความหมายของเขาอาจมีการตีความและการใช้ที่ผิดเพี้ยนหรือต่างออกไปจากต้นฉบับของ Kuhn แต่เขาก็ยอมรับว่าจำเป็นต้องใช้แนวคิดดังกล่าว เนื่องจากยังไม่เห็นว่า มีแนวคิดใดที่สามารถฉายภาพให้เห็นอัตลักษณ์ของสาขาวิชา รวมถึงพลวัตของการเปลี่ยนแปลงขององค์ความรู้ในสาขารัฐประศาสนศาสตร์ได้ดีกว่า (Henry, 1975)

แม้จะมีการเอ่ยอ้างถึงงานของ Kuhn ในฐานะกรอบการมองปรากฏการณ์ของพัฒนาการแห่งองค์ความรู้ทางรัฐประศาสนศาสตร์ แต่การใช้คำและแนวคิดเรื่องกระบวนทัศน์ ตลอดจนผลของการค้นพบ

ที่ปรากฏบนผืนผ้าใบแห่งคำอธิบายในบทความของ Henry กลับมีทั้งความเหมือนและความต่างจากต้นฉบับของ Kuhn ซึ่งจะได้ให้หรืออธิบายโดยละเอียดมากขึ้นในส่วนต่อไปของบทความนี้ อย่างไรก็ตาม สิ่งหนึ่งที่ไม่สามารถปฏิเสธได้ คือ งานของ Henry ซึ่งเป็นเสมือนประกาศทางความคิดของนักรัฐประศาสนศาสตร์สมัยใหม่ได้สร้างการยอมรับและความคุ้นเคยต่อนักรัฐประศาสนศาสตร์กับความคิดที่ว่ารัฐประศาสนศาสตร์เป็นศาสตร์มีกระบวนการทัศน์ และกระบวนการทัศน์ทางรัฐประศาสนศาสตร์เป็นสิ่งที่เปลี่ยนได้ ทั้งยังมีการเปลี่ยนมาแล้วหลายกระบวนการทัศน์ด้วยกัน ถึงแม้ว่าในระยะหลังจะมีนักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์จำนวนหนึ่งเสนอความเห็นที่ต่างออกไป เช่นว่า รัฐประศาสนศาสตร์เป็นศาสตร์ไม่มีกระบวนการทัศน์ (Rommel & Christiaens, 2006; Rainey, 1994, cited in Riccucci, 2010) โดยยกเหตุผลในเรื่องของการบริหารงานภาครัฐที่ถูกแวดล้อมกดดันจากบริบททางสังคม-การเมือง ซึ่งประกอบไปด้วยองค์ประกอบที่แตกต่างหลากหลาย มีความเป็นการเมืองสูง และเกี่ยวข้องกับค่านิยมต่าง ๆ ส่งผลให้ธรรมชาติของสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์มีเป้าประสงค์เพื่อตอบสนองต่อความต้องการอันหลากหลายของสังคม ทำให้ไม่อาจหาฉันทามติภายในสาขาว่าด้วยแนวทางหนึ่งเดียวในการศึกษา ด้วยเหตุผลทั้งปวงที่กล่าวมา รัฐประศาสนศาสตร์จึงไม่มีสิ่งที่เรียกว่า “กระบวนการทัศน์” หรือไม่อาจไปสู่ “กระบวนการทัศน์ในสถานะศาสตร์ภาวะปกติ” ดังเช่นที่เกิดแบบงานของ Kuhn ได้ (Riccucci, 2010) แต่คลื่นลมแรงด้านทั้งหลายที่กล่าวมาก็ไม่อาจหันเหทิศทางของนาวารัฐประศาสนศาสตร์ไม่ให้ล่องไปสู่ธาราแห่งแนวคิดเรื่องกระบวนการทัศน์ได้ และแน่นอนว่าการใช้คำว่ากระบวนการทัศน์และแนวคิดเรื่องการเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ในสาขายังคงดำเนินต่อไป

ในฐานะที่รัฐประศาสนศาสตร์เป็นศาสตร์ที่ได้ชื่อว่ามีธรรมชาติของสาขาวิชาที่เป็นสหวิทยาการ (Interdisciplinary) ซึ่งเปิดรับองค์ความรู้จากต้นธารทางความรู้ต่าง ๆ มาปรับใช้เพื่อมุ่งไปสู่การบริหารงานภาครัฐที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะสามารถกระทำได้ ผู้เขียนเห็นว่า สิ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง คือ การทำความเข้าใจสารัตถะของแนวคิดต้นทาง ตลอดจนธรรมชาติของศาสตร์ที่รับองค์ความรู้ ไม่เพียงเท่านั้น แม้คำและแนวคิดเรื่องกระบวนการทัศน์จะเป็นสิ่งที่อาจเรียกได้ว่าแทบจะกลายเป็นคำสามัญสำหรับนักรัฐประศาสนศาสตร์ แต่งานที่ทบทวนการใช้แนวคิดดังกล่าวในสาขากลับมีน้อยทั้งยังไม่ทันต่อข้อค้นพบใหม่ที่ปรากฏในเวลาไม่นานนี้ บทความชิ้นนี้จึงต้องการฉายภาพให้เห็นประสบการณ์การใช้คำและแนวคิดเรื่องกระบวนการทัศน์ในทางรัฐประศาสนศาสตร์นับตั้งแต่เริ่มต้นมีการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ตามแบบอเมริกันเป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน เพื่อชี้ให้เห็นความเหมือนและความต่างระหว่างแนวคิดเรื่องกระบวนการทัศน์ของ Kuhn และการปรับใช้ที่เกิดขึ้นจริงในสาขารัฐประศาสนศาสตร์ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่มากขึ้นต่อแนวคิดดังกล่าว เรียนรู้จากอดีตไปพร้อมกับเท่าทันงานศึกษาในปัจจุบันเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสังเคราะห์แนวคิดเรื่องกระบวนการทัศน์ที่เหมาะสมสำหรับนักรัฐประศาสนศาสตร์ต่อไปในอนาคต เนื้อหาในบทความนี้แบ่งเป็น 3 ส่วน ส่วนแรกเป็นการอธิบายอย่างสังเขปเกี่ยวกับคำและแนวคิดเรื่องกระบวนการทัศน์ของ Kuhn ส่วนที่สองนำเสนอเส้นทางในการใช้แนวคิดเรื่องกระบวนการทัศน์ของนักรัฐประศาสนศาสตร์ เพื่อนำไปสู่การสรุปและให้ข้อเสนอแนะในการศึกษาโดยใช้แนวคิดเรื่องกระบวนการทัศน์ซึ่งเป็นส่วนสุดท้าย

คำและแนวคิดเรื่องกระบวนการทัศน์ของ Kuhn

ในทำนองเดียวกับความเข้าใจผิดที่มักเกิดขึ้นกับนักรัฐประศาสนศาสตร์ที่ว่า “Bureaucracy” เป็นหลักใหญ่ใจความในงานของ Max Weber “กระบวนการทัศน์” ก็มักถูกจดจำในฐานะหัวใจของงานที่ Kuhn ต้องการจะสื่ออันที่จริงแล้ว กระบวนการทัศน์เป็นส่วนหนึ่งของคำอธิบายเรื่อง “โครงสร้างของการปฏิวัติในวิทยาศาสตร์” (The Structure of Scientific Revolutions: SSR) ซึ่งเป็นข้อเสนอว่าด้วยการให้คำอธิบายพัฒนาการทางวิทยาศาสตร์ที่แตกต่างออกไปจากเดิมซึ่งได้รับอิทธิพลจากปรัชญาสำนักปฏิฐานนิยมเชิงตรรกะ (Logical

Positivism) และประสบการณ์นิยมเชิงตรรกะ (Logical Empiricism) (สิริเพ็ญ พิริยจิตรกรกิจ, 2540) สำหรับ Kuhn เขาเห็นว่า การเปลี่ยนแปลงขององค์ความรู้ในสาขาวิทยาศาสตร์ไม่ได้มีลักษณะของการสะสมเพิ่มพูนความรู้โดยใช้วิธีวิทยาแบบการพิสูจน์ว่าเป็นจริงหรือการพิสูจน์ว่าเป็นเท็จในการตัดสิน แต่องค์ความรู้ที่ถูกค้นพบและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในวิทยาศาสตร์นั้นเป็นสิ่งที่ไม่สามารถประเมินด้วยเกณฑ์เดียวกันได้ (Incommensurable) Kuhn ได้เสนอกรอบโครงคำอธิบายใหม่ที่เรียกว่า “โครงสร้างของการปฏิบัติในวิทยาศาสตร์” ซึ่งประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอนที่สำคัญด้วยกัน ได้แก่ 1. ขั้นก่อนกระบวนทัศน์ (Pre-Paradigm) 2. ขั้นศาสตร์ภาวะปกติ (Normal Science) และ 3. ขั้นการปฏิวัติ (Revolution) หรือเป็นที่รู้จักกันดีในชื่อของการเปลี่ยนกระบวนทัศน์ (Paradigm Shift) จะเห็นได้ว่า “กระบวนทัศน์” และ “การเปลี่ยนกระบวนทัศน์” เป็นเพียงขั้นส่วนที่สำคัญของภาพต่อทางความคิดทั้งหมดแต่มีได้เป็นทั้งหมดของภาพต่อๆ ที่ Kuhn นำเสนอ

สำหรับความหมายของคำว่ากระบวนทัศน์นั้น Kuhn (1970) ได้มีการปรับปรุงให้มีความชัดเจนไม่ต่ำกว่าสองครั้ง โดยครั้งสำคัญเกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1970 ซึ่งเป็นปีที่มีการตีพิมพ์ The Structure of Scientific Revolutions เพื่อตอบสนองต่อข้อวิพากษ์ของ Masterman (1970) ในครั้งนี้เขาเสนอว่ากระบวนทัศน์มีสองความหมายหลักที่แตกต่างกันและต้องแยกกัน ความหมายแรก กระบวนทัศน์ หมายถึง สิ่งที่ชุมชนวิทยาศาสตร์ยึดถือร่วมกัน อันประกอบไปด้วย ความเชื่อ, ค่านิยม (Values), เทคนิค และอื่น ๆ ในขณะที่ความหมายที่สอง ถูกให้ความหมายไว้ว่าเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาภายใต้กระบวนทัศน์ที่เป็นรูปธรรม (The Concrete Puzzle-Solutions) ไม่ว่าจะเป็น ตัวแบบ (Model) หรือตัวอย่าง (Examples) ที่ประสบความสำเร็จในการแก้ปัญหา อย่างไรก็ตาม เขาเห็นว่าความหมายที่สองมีความสำคัญและมีความลึกซึ้งทางปรัชญามากกว่าความหมายแรกมากไปกว่านั้น เขายังได้ให้ความเห็นว่ากระบวนทัศน์ประกอบไปด้วยองค์ประกอบที่มากเกินไปจนจะกล่าวว่กระบวนทัศน์เป็นเพียงการยึดถือทฤษฎีหรือชุดของทฤษฎีร่วมกันซึ่งไม่ครอบคลุมความหมายทั้งหมดของกระบวนทัศน์ ด้วยองค์ประกอบอันเป็นข้อผูกมัดที่แตกต่างกันของแต่ละกระบวนทัศน์ ทำให้แต่ละกระบวนทัศน์มีความแตกต่างกันจนไม่สามารถถูกประเมินด้วยเกณฑ์เดียวกันได้หรือใช้วิธีวิทยาในการพิสูจน์ว่าเป็นจริงหรือเป็นเท็จเพื่อตัดสินว่ากระบวนทัศน์ใดมีความเป็นวิทยาศาสตร์หรือไม่เป็นวิทยาศาสตร์ การเปรียบเทียบกระบวนทัศน์จึงอาจทำได้เพียงศึกษาว่าแต่ละกระบวนทัศน์มีความแตกต่างกันอย่างไรมากกว่ากระบวนทัศน์ไหนดีกว่าหรือเป็นวิทยาศาสตร์มากกว่ากัน

ดังได้กล่าวไปแล้วว่า โครงสร้างของการปฏิบัติในวิทยาศาสตร์ประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอนที่สำคัญ แต่ขั้นของการปฏิวัติหรือเปลี่ยนกระบวนทัศน์นั้นเกิดขึ้นเมื่อกระบวนทัศน์ที่อยู่ในสถานะศาสตร์ภาวะปกติ (Normal Science) ซึ่งเป็นภาวะที่กระบวนทัศน์อยู่ในฐานะนำการศึกษาของชุมชนวิทยาศาสตร์ค้นพบกับความผิดปกติระหว่างการศึกษาค้นคว้าเพื่อสร้างความกระจ่างทางความรู้ให้แก่กระบวนทัศน์ ความผิดปกติที่ไม่สามารถแก้ปัญหาก็จะขยายวงกว้างเป็นภาวะวิกฤตของกระบวนทัศน์ และอาจเปิดทางให้เกิดการแข่งขันของว่าที่กระบวนทัศน์ใหม่ เมื่อมุมมองใหม่เปิด ตลอดจนข้อเสนอของว่าที่กระบวนทัศน์ใหม่ในการจัดการปัญหาหรือหาคำตอบที่ก่อให้เกิดวิกฤตการณ์ของกระบวนทัศน์เก่าและขึ้นำการวิจัยของชุมชนวิทยาศาสตร์ในอนาคตได้รับการยอมรับมากพอจากชุมชนวิทยาศาสตร์ การปฏิเสธกระบวนทัศน์เดิมจึงเกิดขึ้น เรียกได้ว่าการปฏิวัติหรือการเปลี่ยนกระบวนทัศน์ได้เกิดขึ้นในวิทยาศาสตร์แล้ว โฉมหน้าใหม่ของกระบวนทัศน์ใหม่จะมองเห็นได้ผ่านตำรา เนื้อหาในบทเรียน แบบแผนการปฏิบัติทางวิทยาศาสตร์ที่สืบทอดและส่งต่อกัน รวมถึงวารสารต่าง ๆ ของชุมชนวิทยาศาสตร์ อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนกระบวนทัศน์หนึ่งอาจใช้เวลายาวนานนับศตวรรษ ทั้งอาจไม่สามารถปึกหมุดเวลาได้อย่างเฉพาะเจาะจงว่าการเปลี่ยนแปลงนั้นเกิดขึ้นเมื่อใด แต่เป็นที่แน่ชัดอย่างหนึ่งว่า เมื่อมีการเปลี่ยนกระบวนทัศน์เกิดขึ้นแล้ว จะไม่มีการย้อนไปยอมรับกระบวนทัศน์เก่าคืนกลับมา

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การเปลี่ยนกระบวนทัศน์ของ Kuhn เกิดจากการไม่สามารถทำหน้าที่ได้อย่างที่คาดหวังได้ (Malfunction) ในการนำทางการศึกษาค้นคว้าภายใต้กระบวนทัศน์เก่า และมีการก้าวขึ้นมาแทนที่โดยกระบวนทัศน์ใหม่ผ่านการยอมรับจากสมาชิกหมู่มาของชุมชนวิทยาศาสตร์ จะเห็นได้ว่า การเปลี่ยนกระบวนทัศน์มีรูปแบบของการเปลี่ยนแปลงเป็นเส้นตรง (Linear Process) และเมื่อมีการเปลี่ยนกระบวนทัศน์แล้ว จะมีเพียงกระบวนทัศน์เดียวเท่านั้นที่ครองสถานะกระบวนทัศน์นำหรืออยู่ในภาวะศาสตร์ภาวะปกติ แม้ Kuhn จะเคยให้ความเห็นว่าอาจมีกรณีที่มีสองกระบวนทัศน์อยู่ร่วมกันอย่างสันติแต่เป็นไปได้ยากและตัวอย่างที่ว่าก็ไม่เคยปรากฏในงานของเขาแม้แต่ครั้งเดียว

การใช้คำและแนวคิดเรื่องกระบวนทัศน์ในทางรัฐประศาสนศาสตร์

ความสนใจในการใช้คำและแนวคิดเรื่องกระบวนทัศน์ของนักรัฐประศาสนศาสตร์ปรากฏให้เห็นผ่านวรรณกรรมทางรัฐประศาสนศาสตร์อย่างต่อเนื่อง ทั้งยังถูกปรับใช้ในหลากหลายรูปแบบ กอปรกับการที่ธรรมชาติของสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์เป็นศาสตร์แห่งการประยุกต์ใช้ (Applied Field) ซึ่งมีเป้าหมายสำคัญในการแก้ไขปัญหาท้าทายที่ภาครัฐเผชิญในแต่ละยุคสมัย (วันชัย มีชาติ, 2550; Waldo, 1968 cited in Bushouse et al., 2011) องค์ความรู้ที่สะสมในสาขาวิชาจึงไม่เพียงไหลเวียนอยู่ในปริภูมิของทฤษฎีวิชาการ แต่ยังถูกนำไปใช้ในโลกแห่งการบริหารงานภาครัฐในทางปฏิบัติด้วย และที่เห็นได้อย่างชัดเจนเป็นระบบมากที่สุด คือ การปฏิรูประบบราชการ การนำกรอบคิดเรื่องกระบวนทัศน์ไปใช้จึงพบเห็นได้ทั้งในการศึกษาสองอาณาบริเวณนี้เสมอ

จากการจำแนกโดยนิสาชล พรหมรินทร์ (2555) พบว่า มีการใช้แนวคิดเรื่องกระบวนทัศน์ในสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ 3 ลักษณะด้วยกัน ได้แก่ ลักษณะที่หนึ่ง เป็นการนำคำและแนวคิดเรื่องกระบวนทัศน์ในการอธิบายชุดความเชื่อหรือปรากฏการณ์ทางการบริหารงานภาครัฐหนึ่งใดที่ชุมชนรัฐประศาสนศาสตร์ยึดถือร่วมกันในช่วงเวลาหนึ่งเพียงอย่างเดียวโดยไม่ได้นสนใจในเรื่องของการเปลี่ยนกระบวนทัศน์ ยกตัวอย่างเช่น งานของปรกรณ์ ศิริประกอบ และศุภชัย ยาวะประภาษ (2563) ที่ทำการศึกษาการปฏิรูประบบราชการของนิวซีแลนด์ภายใต้กระบวนทัศน์การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management: NPM) โดยให้รายละเอียดของการศึกษาอยู่ในอาณาเขตของกระบวนทัศน์ NPM เท่านั้น นอกเหนือจากนี้ ยังมีงานศึกษาอีกลักษณะหนึ่งซึ่งเป็นการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างกระบวนทัศน์เดียว เช่น งานของ Klijn (2012) ที่บอกเล่าที่มาและเปรียบเทียบองค์ประกอบที่สำคัญของกระบวนทัศน์ NPM และ Governance เท่านั้น แต่ไม่ได้ให้น้ำหนักในประเด็นเรื่องการเปลี่ยนผ่านระหว่างกระบวนทัศน์

รูปแบบการใช้คำและแนวคิดเรื่องกระบวนทัศน์ของนักรัฐประศาสนศาสตร์ลักษณะที่สอง เป็นการนำคำเพื่ออธิบายการเปลี่ยนจากกระบวนทัศน์หนึ่งไปสู่อีกกระบวนทัศน์หนึ่ง งานที่น่าสนใจได้แก่ งานของ Gray & Jenkins (1995) ที่นำเสนอการเปลี่ยนกระบวนทัศน์จากกระบวนทัศน์รัฐประศาสนศาสตร์ดั้งเดิม (Traditional Public Administration: TPA) ไปสู่กระบวนทัศน์ NPM โดยเน้นไปที่กรณีของสหราชอาณาจักร ความน่าสนใจของงานดังกล่าวอยู่ที่การยกแนวคิดของ Kuhn ขึ้นมากล่าวอ้างในฐานะต้นแบบของแนวคิดเรื่องกระบวนทัศน์ โดยงานหลายชิ้นของนักรัฐประศาสนศาสตร์คนสำคัญ ไม่ว่าจะเป็น Aucoin (1990); Hood (1991); Kernaghan (1993), Osborne & Gaebler (1993) ตลอดจน Dunleavy & Hood (1994) ถูกอ้างถึงถึงเพื่อยืนยันว่ามีการเปลี่ยนกระบวนทัศน์เกิดขึ้นจริงในสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ Gray & Jenkins ยังเห็นว่า บริบทภายนอกโดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจัยทางการเมืองส่งผลต่อรัฐประศาสนศาสตร์ไม่ว่าจะเป็นโลกของวิชาการหรือโลกแห่งการบริหารงานภาครัฐก็ตาม

ในขณะที่รูปแบบการใช้คำและแนวคิดเรื่องกระบวนทัศน์ของนักรัฐประศาสนศาสตร์ลักษณะที่สามเป็นการศึกษาการเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในระยะยาว โดยพิจารณาการเปลี่ยนผ่านมากกว่าสองกระบวนทัศน์ขึ้นไป ยกตัวอย่างเช่น งานของ Henry (1975, 2018) อย่างไรก็ดี แม้งานในปี ค.ศ. 1975 ของเขาจะได้รับอิทธิพลจากแนวคิดเรื่องการเปลี่ยนกระบวนทัศน์ของ Kuhn ค่อนข้างมาก ที่เห็นได้อย่างเด่นชัด คือ ลำดับการให้ อรรถาธิบายเรื่องวิวัฒนาการขององค์ความรู้ที่กระบวนทัศน์มีช่วงเวลาแห่งศาสตร์ภาวะปกติ ก่อนพบกับ ความท้าทายหรือความผิดปกติอันนำไปสู่วิกฤตการณ์และการเปลี่ยนไปสู่กระบวนทัศน์ใหม่ แต่งานของ Henry กลับมีความแตกต่างจากงานของ Kuhn ในประเด็นที่สำคัญอย่างมากมาย เริ่มตั้งแต่การให้นิยามความหมายของกระบวนทัศน์ว่า แนวคิดกระแสหลัก (mainstream) ในสาขารัฐประศาสนศาสตร์ ซึ่งเป็นนิยามที่กว้างและมีความละเอียดในองค์ประกอบน้อยกว่าของ Kuhn มาก ไม่เพียงเท่านั้น เขายังได้เพิ่มเติมเกณฑ์ประกอบการพิจารณาและจำแนกกระบวนทัศน์ที่ได้แรงบันดาลใจมาจากงานของ Golembiewski (1974) ได้แก่ เกณฑ์ “Locus” และ “Focus” โดย locus หมายถึง อาณาบริเวณเชิงสถาบัน (Institutional Where) ที่นักรัฐประศาสนศาสตร์สนใจศึกษา เช่น ระบบราชการ ในขณะที่ Focus หมายถึง สิ่งที่นักรัฐประศาสนศาสตร์สนใจศึกษาเป็นการเฉพาะ (Specialized What) เช่น หลักการบริหาร เป็นต้น ทั้งยังให้ความสำคัญกับบริบทหรือ ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการเกิดและเปลี่ยนกระบวนทัศน์ โดยที่ปัจจัยทั้งหลายเหล่านี้ถูกกล่าวถึงไม่มากนักในงานของ Kuhn แต่ความแตกต่างที่สำคัญที่สุด คือ การที่เขาแสดงให้เห็นว่ารัฐประศาสนศาสตร์เป็นศาสตร์ ที่มีกระบวนทัศน์เหลื่อมซ้อนกัน (Overlapping Paradigms) ทั้งยังมีลักษณะของการมีหลายกระบวนทัศน์ หลักร่วมกันในช่วงเวลาเดียวกันมากกว่ามีเพียงกระบวนทัศน์หลักเพียงหนึ่งเดียวอย่างที่ควรจะเป็นตามขนบในงานของ Kuhn

นับแต่บทความของ Nicholas Henry ในปี ค.ศ. 1975 มาจนถึงต้นทศวรรษที่ 2000 อันเป็นห้วงตอนที่แสงแห่งกระบวนทัศน์ Governance เริ่มฉายอย่างมีพลังและชักนำนักรัฐประศาสนศาสตร์ส่วนใหญ่ให้เชื่อว่าการเปลี่ยนกระบวนทัศน์ครั้งใหญ่กำลังจะมาถึง หรืออาจมาถึงแล้ว (Dunleavy et al., 2005; Osborne, 2010; Torring & Triantafyllou, 2013, cited in Goldfinch & Yamamoto, 2018) งานเขียนทางรัฐประศาสนศาสตร์จำนวนมากในช่วงเวลาดังกล่าวอธิบายปรากฏการณ์การเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในลักษณะที่เป็นเส้นตรง ซึ่งมีลักษณะของการ “แทนที่” กระบวนทัศน์เก่าด้วยกระบวนทัศน์ใหม่ เช่นเดียวกับการแกว่งของลูกตุ้ม (Pendulum Swings) ที่ลูกตุ้มใหม่แกว่งไกลเข้าแทนที่ลูกตุ้มเดิม (Aucoin, 1990; Kieser, 1997; Scarbrough & Swan, 2001; Norman & Gregory, 2003, cited in Polzer et al., 2017) ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญประการหนึ่งของการเปลี่ยนกระบวนทัศน์แบบ Kuhn อย่างไรก็ดี ประเด็นดังกล่าวถูกทดสอบโดยใช้แนวทางการศึกษาเชิงประจักษ์และกล่าวถึงมากขึ้นในช่วงเวลาไม่นานนี้โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการศึกษาการปฏิรูประบบราชการ ภายใต้กระบวนทัศน์ทางการบริหาร (Christensen & Lægreid, 2011; Lodge & Gill, 2011; Polzer et al., 2017; Hammerschmid et al., 2024)

ผลการศึกษานักรัฐประศาสนศาสตร์ที่ต้องการทำความเข้าใจความเชื่อที่ว่ากระบวนทัศน์ทางการบริหารงานภาครัฐมีการเปลี่ยนแบบเส้นตรงด้วยการใช้การศึกษาเชิงประจักษ์เป็นไปในทิศทางที่ค่อนข้างสอดคล้องกัน กล่าวคือ การเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในทางรัฐประศาสนศาสตร์อาจมิได้เป็นลักษณะที่กระบวนทัศน์ใหม่เข้ามาแทนที่กระบวนทัศน์เก่าอย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาด (Clear Shift) ในขณะเดียวกัน การดำรงอยู่ของกระบวนทัศน์ใหม่ ก็มิได้ตัดขาดได้อย่างชัดเจนจากกระบวนทัศน์เก่า หากเป็นไปในลักษณะของ “การผสม” (Hybridity/Combination) ระหว่างกระบวนทัศน์มากกว่าจะเป็นอย่างที่ว่าวรรณกรรมทางรัฐประศาสนศาสตร์ในช่วงเวลาที่ผ่านมาพยายามโน้มนำให้เชื่อเช่นนั้น (Lodge & Gill, 2011)

ประสบการณ์การศึกษาการใช้แนวคิดเรื่องกระบวนทัศน์ในทางรัฐประศาสนศาสตร์ทำให้เห็นลักษณะร่วมที่ผันแปรไปหลายประการจากกรอบความคิดของ Kuhn อย่างน้อย 3 ลักษณะ ดังนี้

ลักษณะแรก นิยามของกระบวนทัศน์ที่ถูกตัดทอน ในงานเดิมของ Kuhn นั้น กระบวนทัศน์มีความหมายอย่างน้อยสองความหมายที่สำคัญ อย่างไรก็ตาม นักรัฐประศาสนศาสตร์มักเลือกใช้นิยามของความหมายแบบที่หนึ่งซึ่งหมายถึง สิ่งที่ชุมชนวิชาการยอมรับร่วมกัน แต่ใช้ในความหมายอย่างกว้างไปในทางที่หมายถึงแนวคิดกระแสหลักของสาขา ในขณะที่ความหมายที่สองเป็นสิ่งที่ไม่ถูกกล่าวถึง จะเห็นได้ว่าการใช้นิยามแบบดังกล่าวก็เป็นรูปแบบที่พบเห็นได้ในหมู่นักรัฐศาสตร์ที่เชื่อในการมีอยู่ของกระบวนทัศน์ในสาขาตนเช่นกัน (Walker, 1972)

ลักษณะที่สอง การเพิ่มเติมหลักเกณฑ์เพื่อเปรียบเทียบระหว่างกระบวนทัศน์ ซึ่งมีความแตกต่างหลากหลายแล้วแต่ว่าผู้ศึกษาให้น้ำหนักกับหลักเกณฑ์ใดว่าสำคัญ อาทิ แนวคิดทฤษฎี, ค่านิยม เป็นต้น ซึ่งไม่เคยปรากฏแบบแผนดังกล่าวในงานของ Kuhn มาก่อน

ลักษณะที่สาม การให้ความสำคัญกับการพรรณนาให้เห็นความเชื่อมโยงระหว่างบริบทแวดล้อม อาทิ บริบททางด้านการศึกษาระหว่างสาขารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ บริบททางการเมืองและสังคม ซึ่งส่งผลต่อการเกิดและเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ ซึ่งประเด็นเรื่องบริบทแวดล้อมภายนอกนั้น ไม่ได้ถูกกล่าวถึงมากนักในงานของ Kuhn แม้เขาจะเห็นว่าสำคัญต่อการเปลี่ยนกระบวนทัศน์ก็ตาม ซึ่งสะท้อนให้เห็นธรรมชาติของสาขาวิชาและธรรมชาติของสังคมศาสตร์ที่ไม่ได้อยู่ในระบบปิดดังห้องสุญญากาศ อีกทั้งไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้จากปัจจัยแวดล้อมภายนอกที่มากกระทบกับการสรรค์สร้างและเปลี่ยนแปลงองค์ความรู้ภายในสาขาวิชา

ลักษณะที่สี่ การดำรงอยู่และเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในทางรัฐประศาสนศาสตร์อาจมีลักษณะของการดำรงอยู่ร่วมกันมากกว่าหนึ่งกระบวนทัศน์หลักในช่วงเวลาเดียวกัน ทั้งยังมีลักษณะของการผสมขององค์ประกอบระหว่างกระบวนทัศน์เก่าและกระบวนทัศน์ใหม่ปรากฏให้เห็นในกระบวนทัศน์ใหม่มากกว่าจะเป็นลักษณะของการเปลี่ยนไปสู่กระบวนทัศน์ใหม่อย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาด

องค์ความรู้ใหม่

นอกเหนือจากความแตกต่างในการปรับใช้และผลของการใช้แนวคิดเรื่องกระบวนทัศน์ในทางรัฐประศาสนศาสตร์ สิ่งที่ผู้เขียนพยายามชี้ให้เห็น คือ ข้อถกเถียงและประเด็นทางการศึกษาใหม่ในเรื่องการศึกษาวิวัฒนาการขององค์ความรู้ทางรัฐประศาสนศาสตร์หรือการศึกษาองค์ความรู้ทางรัฐประศาสนศาสตร์โดยใช้กรอบแนวคิดเรื่องกระบวนทัศน์ ซึ่งมีต้นธารทางการศึกษามาจากแนวคิดเรื่องกระบวนทัศน์ของ Thomas Kuhn ในประเด็นที่ว่ากระบวนทัศน์ทางรัฐประศาสนศาสตร์อาจมีได้มีกระบวนทัศน์นำเพียงหนึ่งเดียวในช่วงเวลาหนึ่ง ทั้งอาจได้มีการเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในลักษณะเป็นเส้นตรงตามขอบคำอธิบายในงานของ Kuhn ที่แทบจะเป็นคำอธิบายกระแสหลักในการอธิบายองค์ความรู้ภายใต้กรอบเรื่องกระบวนทัศน์ของนักรัฐประศาสนศาสตร์มาอย่างยาวนาน

มวลแห่งองค์ความรู้ใหม่ดังกล่าว ไม่เพียงท้าทายไปถึงเสาหลักของแนวคิดเรื่องกระบวนทัศน์ของ Kuhn ในฐานะแท่นพินิจทางความคิดในการศึกษาองค์ความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ หากยังเปิดพื้นที่ใหม่ให้การการศึกษาในสาขารัฐประศาสนศาสตร์อีกด้วย

สรุป

การปรับใช้แนวคิดเรื่องกระบวนทัศน์ของนักรัฐประศาสนศาสตร์ สะท้อนให้เห็นธรรมชาติประการหนึ่งของสาขาวิชา นั่นคือ การหยิบยืมองค์ความรู้จากแหล่งอื่นมาปรับใช้ในสาขาของตนหรือการเป็นสหวิทยาการ (Interdisciplinary) ของสาขาวิชา อย่างไรก็ตาม เส้นทางการปรับใช้และผลของการใช้ที่แตกต่างกันออกไปจากงานของ Kuhn สะท้อนให้เห็นความเฉพาะตัว (Uniqueness) ของสาขาวิชา ในขณะเดียวกันก็แสดงให้เห็นลักษณะร่วมของวิชาทางสังคมศาสตร์ที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงอิทธิพลจากบริบทแวดล้อมไปได้

ความไม่พอดีของการนำแนวคิดเรื่องกระบวนทัศน์ของ Kuhn มาใช้ในทางรัฐประศาสนศาสตร์ ไม่เพียงเป็นภาพสะท้อนความไม่สามารถถูกใช้ในฐานแบบพิมพ์ทางความคิดอย่างสำเร็จรูปในการศึกษาทางรัฐประศาสนศาสตร์ หากยังย้ำเตือนว่าการนำองค์ความรู้ใดก็ตามมาปรับใช้ในสาขาจำเป็นต้องเข้าใจธรรมชาติและบริบทแวดล้อมของรัฐประศาสนศาสตร์มากกว่าพยายามยึดเยียดปรากฏการณ์ที่ต้องการศึกษาให้พอดีกับกรอบทางความคิดที่นำมาใช้ และคงดีกว่านั้นหากนักรัฐประศาสนศาสตร์จะพยายามสรรสร้างกรอบในการศึกษาที่พอดีและเป็นของตัวเอง

ท้ายที่สุด การหันเหทิศทางการศึกษาองค์ความรู้ทางรัฐประศาสนศาสตร์ไปสู่เส้นทางใหม่ หลังจากเดินภายใต้แนวทางของแนวคิดเรื่องกระบวนทัศน์ของ Kuhn มานานหลายทศวรรษเป็นโอกาสให้นักรัฐประศาสนศาสตร์ทั้งในระดับสากลและนักรัฐประศาสนศาสตร์ไทยได้ทบทวนตลอดจนทดสอบแนวคิดดังกล่าว รวมถึงศึกษาประเด็นใหม่ทางรัฐประศาสนศาสตร์ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ทินพันธุ์ นาคะตะ. (2558). กระบวนทัศน์รัฐประศาสนศาสตร์ไทย อดีต ปัจจุบัน และอนาคต: จากมุมมองของนักรัฐศาสตร์. ใน สุจิตรา บุญยรัตพันธุ์ (บรรณาธิการ). รัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทย การเปลี่ยนแปลง การพัฒนา และทิศทาง. (น.3). กรุงเทพฯ: สุขุมวิทมีเดีย มาร์เก็ตติ้ง จำกัด.
- นิสาชล พรหมรินทร์. (2555). วิวัฒนาการกระบวนทัศน์รัฐประศาสนศาสตร์ไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปกรณ์ ศิริประกอบ และศุภชัย ยาวะประภาษ. (2563). การปฏิรูปการบริหารจัดการภาครัฐ: พาราไดม์ NPM ในประเทศนิวซีแลนด์ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปกรณ์ ศิริประกอบ. (2565). 3 พาราไดม์ทางรัฐประศาสนศาสตร์ แนวคิด ทฤษฎี และการนำไปปฏิบัติจริง (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วันชัย มีชาติ. (2550). การบริหารองค์การ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สิริเพ็ญ พิริยจิตรกรกิจ. (2540). บทวิพากษ์คู่มือในเรื่องการเปลี่ยนพาราไดม์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิภาษา.
- Aucoin, P. (1990). Administrative reform in public management: paradigms, principles, paradoxes and pendulums. *Governance*, 3(2), 116–137.
- Bushouse, B. K. et al. (2011). Crossing the Divide: Building Bridges between Public Administration Practitioners and Scholars. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 21(Suppl. 1), i99–i112.
- Christensen, T. & Lægreid, P. (2011). Complexity and Hybrid Public Administration—Theoretical and Empirical Challenges. *Public Organization Review*, 11(4), 407–423.
- Dunleavy, P. & Hood, C. (1994). From old public administration to new Public management. *Public Money and Management*, 14(3), 9–16.

- Dunleavy, P. et al. (2005). New Public Management Is Dead-Long Live Digital-Era Governance. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 16, 467–494.
- Goldfinch, S. & Yamamoto, K. (2018). Citizen Perceptions of Public Management: Hybridization and Post-New Public Management in Japan and New Zealand. *Australian Journal of Public Administration*, 1–16.
- Golembiewski, R. T. (1974). Public Administration as a Field: Four Developmental Phases. *GPSA Journal: The Georgia Political Science Association*, 2(1), 21–49.
- Gray, A. & Jenkins, B. (1995). From Public Administration to Public Management: Reassessing a revolution?. *Public Administration*, 73(spring), 75–99.
- Hacking, I. (2012). Introductory Essay. In Kuhn, T. S., *The Structure of Scientific Revolutions: 50th Anniversary Edition*. Chicago: University of Chicago Press.
- Hammerschmid, G. et al. (2024). A shift in paradigm? Collaborative public administration in the context of national digitalization strategies. *Governance*, 37, 411–430.
- Henry, N. (1975). Paradigms of Public Administration. *Public Administration Review*, 35(4), 378–386.
- _____. (2018). Paradigms of Public Administration. In N. Henry (ed.), *Public Administration and Public Affairs*. (13th) (pp. 35–52). New York: Routledge.
- Hood, C. (1991). Public Management for all season? *Public Administration*, 69(1), 3–19.
- Kernaghan, K. (1993). Reshaping government: the post-bureaucratic paradigm. *Canadian Public Administration*, 36(4), 636–644.
- Kieser, A. (1997). Rhetoric and myth in management fashion. *Organization*, 4(1), 49–74.
- Klijn, E. H. (2012). Public Management and Governance: a comparison of two paradigms to deal with modern complex problems. in D. Levi Faur (ed.). *The handbook of governance*. (pp. 201–214.). Oxford: Oxford University Press.
- Kuhn, T. S. (1962). *The Structure of Scientific Revolutions*. Chicago: University of Chicago Press.
- _____. (1970). *The Structure of Scientific Revolutions* (2nd ed.). Chicago: University of Chicago.
- Lodge, M. & Gill, D. (2011). Toward a New Era of Administrative Reform? The Myth of Post-NPM in New Zealand. *Governance: An International Journal of Policy, Administration, and Institutions*, 24(1), 141–166.
- Marcum, J. A. (2005). *Thomas Kuhn's Revolution*. New York: Continuum.
- Masterman, M. (1970). The Nature of a Paradigm. In Lakatos, I. & Musgrave, A. (eds.), *Criticism and the growth of knowledge*. (pp.59–89). New York: Cambridge University Press.
- Norman, R. & Gregory, R. (2003). Paradoxes and pendulum swings: Performance management in New Zealand's public sector. *Australian Journal of Public Administration*, 62(4), 35–49.
- Osborne, D. & Gaebler, T. (1993). *Reinventing government*. New York: Plume Books.
- Osborne, S. (2010). *The New Public Governance*. London and New York: Routledge.

- Polzer, T. et al. (2017). Institutional Hybridity in Public Sector Reform: Replacement, Blending, or Layering of Administrative Paradigms. *How Institutions Matter! Research in Sociology of Organizations*, 48B, 69-99.
- Rainey, H. G. (1994). On paradigms, progress, and prospects for public Management. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 4(1), 41-48.
- Riccucci, N. M. (2010). *Public Administration: Traditions of Inquiry and Philosophies of Knowledge*. Washington, D.C.: Georgetown University Press.
- Rommel, J. & Christiaens, J. (2006). Beyond the paradigm clashes in public administration. *Administrative Theory & Praxis*, 28(4), 610-617.
- Scarbrough, H. & Swan, J. (2001). Explaining the diffusion of knowledge Management: the role of fashion. *British Journal of Management*, 12(1), 3-12.
- Torring, J. & Triantafillou, P. (2013). 'What's in a Name? Grasping New Public Governance as a Political-Administrative System.' *International Review of Public Administration*, 18(2), 9-25.
- Waldo, D. (1968). Scope of the theory of public administration. In Charlesworth, J. C. (ed.), *Theory and practice of public administration: Scope, objectives, and methods*. (pp.1-26). Philadelphia, American Academy of Political and Social Science.
- Walker, J. L. (1972). Brother, Can You Paradigm? *PS: Political Science & Politics*, 5(4), 419-422.